

Функціонування і розвиток механізмів державного управління
УДК 351.85

Пшинка Ганна Василівна

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту культури та соціальних технологій
Харківська державна академія культури*

Pshynka Hanna

*PhD in Philosophy, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Culture Management and Social Technologies
Kharkiv State Academy of Culture
ORCID: 0000-0002-4737-9471*

**СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК УМОВА
ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
THE SOCIAL AND CULTURAL POLICY OF THE STATE AS A
CONDITION FOR THE FUNCTIONING OF SOCIAL AND CULTURAL
ACTIVITIES**

***Анотація.** У статті проаналізовано соціально-культурну політику держави та функціонування соціально-культурної діяльності. Доведено, що розробка основ і поетапна реалізація державної соціально-культурної політики є необхідною умовою успішного просування по шляху культурного виховання населення країни, гарантією всебічного розвитку членів демократичного суспільства, побудови нового громадянського суспільства на основі світових і національних культурних цінностей. Визначено основні цілі та пріоритети сучасної державної соціально-культурної політики: всебічний розвиток системи соціально-культурних ціннісних орієнтацій людини і суспільства; допомога населенню в становленні адекватних новим умовам соціально-політичної, соціально-економічної та соціально-*

культурної ідентичності форм державного самовизначення і самовираження, суспільної та індивідуальної свідомості; всебічний розвиток духовно-ціннісної компоненти у всіх проявах соціально-культурних інтересів і потреб людей та ін. З'ясовано, що суб'єктом і об'єктом соціально-культурної політики є саме суспільство, що лише коригується державними інстанціями, і воно діє як соціально-культурна система, що самоорганізується і саморозвивається безперервно адаптуючись до мінливих умов буття.

Визначено основні функції соціально-культурної діяльності: виховна; пізнання; практико-перетворювальна; спілкування; освітня; функції, пов'язані з анімаційною діяльністю, відпочинку і розваг, рекреаційної; зв'язку з громадськістю; діагностична; прогностична; проектна та ін.

З'ясовано основні принципи соціально-культурної діяльності серед них: принцип суспільно-цінної цільової спрямованості; принцип цілісності у підході до всіх процесів взаємодії різних видів, форм, методів, засобів діяльності; принцип гармонії в соціально-культурній діяльності розвитку самодіяльних засад в житті суспільства; принцип естетизації провідної ролі соціально-культурної діяльності в розвитку сутнісних сил і обдарувань; принцип поєднання захоплення і залучення новизною справи обліку індивідуальних і вікових особливостей; принципи послідовності, систематичності, доступності.

Ключові слова: держава, соціально-культурна політика, соціально-культурна діяльність, функції соціально-культурної діяльності, принципи соціально-культурної діяльності.

Summary. The article analyzes the socio-cultural policy of the state and the functioning of socio-cultural activities. It is proved that the development of the foundations and gradual implementation of the state socio-cultural policy is a necessary condition for successful progress along the path of cultural education

of the country's population, a guarantee of comprehensive development of members of a democratic society, building a new civil society based on world and national cultural values. The main goals and priorities of modern state socio-cultural policy are defined: comprehensive development of the system of socio-cultural value orientations of a person and society; assistance to the population in the formation of forms of state self-determination and self-expression adequate to new conditions, social and economic and socio-cultural identity, social and individual consciousness; comprehensive development of the spiritual and value component in all manifestations of socio-cultural interests and needs of people, etc. It is found out that the subject and object of socio-cultural policy is society itself, which is only corrected by state authorities, and it acts as a socio-cultural system that self-organizes and develops continuously adapting to changing conditions of existence.

The main functions of socio-cultural activity are defined: educational; cognition; practical and transformative; communication; educational; functions related to animation activities, recreation and entertainment, recreational; public relations; diagnostic; prognostic; project, etc.

The main principles of socio-cultural activity are clarified among them: the principle of socially valuable target orientation; the principle of integrity in the approach to all processes of interaction of various types, forms, methods, means of activity; the principle of harmony in socio-cultural activities of the development of amateur foundations in the life of society; the principle of esthetic of the leading role of socio-cultural activities in the development of essential forces and talents; the principle of combining admiration and involvement in the novelty of the business of taking into account individual and age characteristics; the principles of consistency, systematicity, accessibility.

Key words: *state, socio-cultural policy, socio-cultural activities, functions of socio-cultural activities, principles of socio-cultural activities.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день важко стверджувати про наявність і реальне втілення державної, системної соціально-культурної політики. Не сформульована матеріальна, духовна і організаційна база для її реалізації. Потребують переосмислення і наукові підходи до вирішення цієї проблеми на новому історичному етапі та в нових соціально-економічних умовах. За останні 10 років проводилося дуже мало повномасштабних комплексних досліджень, в яких вивчалися б реальні соціально-культурні інтереси населення, з одного боку, і різних соціальних інститутів, соціальних груп і верств по відношенню до населення, її соціального статусу, якості життя – з іншого. А результати і рекомендації, отримані вченими в ході досліджень цих років, не знайшли достатнього відображення в державних соціально-культурних програмах.

Державні інститути поки не оперують об'єктивними науковими даними про те, як ставляться люди до різних груп суспільства, інститутів влади, що проводяться перетворень, яке реальне матеріальне і статусне становище більшості людей в країні і окремого регіону, зокрема, які проблеми є найбільш актуальними, перспективними або соціально загостреними. Найчастіше при прийнятті політичних, економічних і організаційних рішень урядові, законодавчі органи не враховують ціннісних переваг у населення. Застосування ціннісно-сміслового і технологічного підходу, що передбачає обґрунтування ефективного використання його творчого, педагогічного та анімаційного потенціалу в сучасній соціально-культурної діяльності, за допомогою інновацій для відродження розважальних переваг може бути реалізовано тільки при системній соціально-культурній політиці.

Наукове дослідження, осмислення, прогнозування і планування соціально-культурної політики набуває особливого політичного сенсу і значення в сучасних умовах повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації в Україну. Тому від того, наскільки обраний курс,

адекватно відображає запити суспільства і часу, залежить і майбутнє нашої країни, і те, яких громадян завтрашнього суспільства і держави виховаємо ми сьогодні.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретичні і практичні аспекти соціально-культурної політики держави та функціонування соціально-культурної діяльності розглянуті в працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Серед них слід виділити праці таких вчених, Бабицька, С. І. [1], Борисенко Д. В. [2], Копієвська О.Р. [3], Кучин С. П. [5], Олійник О. О. [4], Петрова І. В. [4], Притуп О. Ф. [6], Рудакевич О. [7], Саракун Л. [8], Солоха Д. В. [4], Ткач М. М. [4] та ін. Однак, незважаючи на численні дослідження, слід зазначити наявність низки невивчених питань у сфері соціально-культурної політики держави та функціонування соціально-культурної діяльності в Україні, що свідчить про актуальність обраної тематики цієї статті.

Мета статті. Метою статті є дослідження соціально-культурної політики держави, як умови функціонування соціально-культурної діяльності та надання пропозицій з її удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Соціально-культурна політика держави є вищою ієрархічною структурою в інфраструктурі соціально-культурної діяльності.

Розробка основ і поетапна реалізація державної соціально-культурної політики є необхідною умовою успішного просування по шляху культурного виховання населення країни, гарантією всебічного розвитку членів демократичного суспільства, побудови нового громадянського суспільства на основі світових і національних культурних цінностей.

Терміном «соціально-культурна політика» позначаються державні та соціальні функції, здійснювані по відношенню до громадян країни. Соціально-культурна політика включає в свою сферу певне коло функцій, що зачіпають життєві інтереси всього населення, регулює діяльність центральних урядових і муніципальних установ, комітетів, комісій, а також

громадських і комерційних організацій, у своїй роботі орієнтованих на цілі, які перед ними ставляться прямо або побічно і зачіпають інтереси всіх верств населення [2, с. 124].

Різне тлумачення визначення «соціально-культурна політика» створює певні складнощі при вирішенні теоретичних, законотворчих і практичних завдань, які призводять або до звуження змісту цього виду соціальної політики, або до його «розмивання» в інших соціальних, економічних і культурних проблемах.

Класичне визначення політики полягає в тому, що вона розуміється як певний спосіб відносин між класами, групами, верствами населення, а також представниками (юридичними і фізичними особами) цих спільнот [1, с. 16]. Ці відносини визначаються корінними (економічними, правовими, культурологічними та ін.) інтересами і тісно пов'язані з соціальним статусом тієї чи іншої спільноти (групи), з якістю її життя. Державна політика – це, перш за все, прояв ставлення держави і суспільства, а також різних його частин (верств, груп, інститутів) до підростаючого покоління як особливої демографічної та соціальної групи населення, яке, в свою чергу, виступає як показник якості проведеної політики, в основі якої лежать ціннісні орієнтації.

Основними цілями і пріоритетами сучасної державної соціально-культурної політики повинні стати:

- всебічний розвиток системи соціально-культурних ціннісних орієнтацій людини і суспільства, що творчо співвідносить історичний соціальний досвід і національну культурну спадщину із завданнями демократизації і розвитку;

- допомога населенню в становленні адекватних новим умовам соціально-політичної, соціально-економічної та соціально-культурної ідентичності форм державного самовизначення і самовираження, суспільної та індивідуальної свідомості [3, с. 36];

- всебічний розвиток духовно-ціннісної компоненти у всіх проявах соціально-культурних інтересів і потреб людей;
- залучення людей до всього різноманіття культур людства, подолання національної, конфесійної та політичної відчуженості [8, с. 25];
- виховання демократичного і плюралістичного світорозуміння того, що майбутнє людства визначається гармонійним поєднанням особистої свободи (як умови самореалізації кожного) з соціально-культурною діяльністю як універсальним способом узгодження інтересів усіх;
- сприяння процесам соціально-культурної диференціації та ієрархії, більшої спеціалізації окремих пластів відповідно до потреб різних верств населення, так як багатошаровість соціально-культурної діяльності-найважливіша ознака її зрілості [7, с. 85];
- підтримання субкультур у стані "відкритих систем" з розмитими границями, здатних до вільного взаємообміну соціально-культурними формами та інноваціями;
- створення об'єктивних умов для цивілізованого соціально-культурного становлення і розвитку населення як об'єкта соціально-культурної політики;
- забезпечення сприятливих умов для інноваційної самостійної діяльності різних верств суспільства і в інтересах самого суспільства [5, с. 57];
- практичне відпрацювання нових суспільних відносин і форм соціальної життєдіяльності населення як суб'єкта соціально-культурної політики.

Всі інші цілі є похідними або забезпечують реалізацію цих основоположних.

Сформульовані подібним чином цілі соціально-культурної політики представляються дещо завищеними орієнтирами, не підкріпленими сучасними можливостями для їх здійснення. У більш загальному і

прийнятному вигляді цілі соціально-культурної політики декларуються як збереження, створення, поширення, освоєння духовних цінностей соціальної спільності, нації, народу, держави – в залежності від суб'єкта соціально-культурної діяльності.

Суб'єктом і об'єктом соціально-культурної політики є саме суспільство, лише коригується державними інстанціями, і воно діє як самоорганізується і саморозвивається соціально-культурна система, безперервно адаптуючись до мінливих умов буття [3, с. 27].

Поступовий змістовний вплив соціально-культурної політики на суспільну свідомість, звичаї, ціннісні пріоритети і орієнтири престижності можуть виражатися не тільки в організаційних діях, але і в комплексі технологій формального характеру.

Соціально-культурна діяльність державного рівня повинна бути:

- невід'ємною частиною всіх без винятку напрямів державної політики в цілому, відображаючи її духовно-ціннісний і морально-нормативний аспекти;

- найважливішою складовою державної політики, яка в сучасних умовах може бути лише комплексною;

- утворювати власне соціально-культурну політику (у вузькому сенсі) як особливий напрям державної і суспільної діяльності зі стимулювання духовно-ціннісних і соціально-нормативних проявів особистості.

Функції соціально-культурної діяльності трансформуються в залежності від державної культурної політики як сукупності наукових і практичних положень, що розкривають її сутність в конкретних історичних умовах [9, с. 42].

Оскільки соціально-культурна діяльність – це спосіб фундаментального, доступного осягнення світу, відкритого для свідомості кожного, можна визначити основні і другорядні функції на сьогоднішній

день. На наш погляд, функція – це напрямок соціально-культурної діяльності.

Виховна функція соціально-культурної діяльності як була основною, так і залишається, вона визначає специфіку інших функцій.

Функція пізнання ніколи не втрачала свого значення незалежно від підвищення впливу засобів масової інформації, мережі «Інтернет», бо установи соціально-культурного типу. Культура як вище людське досягнення, створене людиною в процесі його історичного розвитку, – це і продуктивний, і плідний творчий початок, вираження творчого характеру світопізнання і людини [4, с. 56].

Функція соціально-культурної діяльності дозволяє всебічно вивчити людину в процесах створення і освоєння реальності в удосконаленні способу життя.

Загалом, пізнавальна функція соціально-культурної діяльності – це особлива система знань, фундаментально пізнає людини, розкриваючи його природний, соціальний, культурний та інтелектуальний потенціал.

Пріоритет культури у вирішенні інших державних завдань визначається діяльністю фахівців та активістів установ соціально-культурного типу з позицій критерію культури. Культурна функція консолідує всі суспільні інститути, спрямовує їх на доцільні перетворення.

Звідси випливає практико-перетворювальна функція соціально-культурної діяльності, яка спиралася на передовий досвід всіх колективів установ соціально-культурного типу, що надають інтелектуально-емоційний вплив на розвиток, виховання, формування особистості.

Однією з найважливіших функцій соціально-культурної діяльності є спілкування.

Найбільш загальною ознакою, що містяться в перерахованих вище соціальних функціях, на теорію соціально-культурної діяльності надає функція розвитку творчих здібностей.

Наступна функція соціально-культурної діяльності, яка забезпечує розробку науково обґрунтованих цілей і шляхів їх реалізації та інтегрує соціальне різноманіття, що відображає ціннісно-сміслові взаємозв'язки соціального і культурного в цілісній системі людина – спільність – суспільство, – освітня функція.

Список функцій, що впливають на розвиток теорії соціально-культурної діяльності, можна продовжити.

Це функції, пов'язані з анімаційною діяльністю; відпочинку і розваг; рекреаційної і т. д.

Функція зв'язку з громадськістю передбачає створення умов в установах соціально-культурного і культурно-розважального типів для позиціонування їх діяльності, а також використання наукових розробок і рекомендацій вчених, що сприяють поліпшенню підприємницької та комерційної діяльності [5, с. 14].

Діагностична функція забезпечує вивчення та оцінку стану реальної та потенційної аудиторії закладів соціально-культурного та культурно-розважального типу, результатів цілеспрямованої діяльності та зустрічного руху учасників соціально-культурного процесу.

Прогностична функція – науково обґрунтоване передбачення мотиваційних потреб майбутнього, тенденцій процесів соціально-культурної діяльності, складання прогнозів про можливе вдосконалення практики, визначення перспектив її розвитку у зв'язку з соціальними змінами в країні.

Проектна функція соціально-культурної діяльності забезпечує розробку науково обґрунтованих цілей і шляхів вдосконалення практики діяльності всієї інфраструктури; вона дозволяє здійснювати проектування на локальному, регіональному і федеральному рівнях.

На основі цієї функції інтегрується соціальне різноманіття культурних проектів, яке входить в поняття «соціально-культурна діяльність», найбільш

повно і адекватно відображає ціннісно-сміслові взаємозв'язки соціального і культурного в цілісній системі людина - спільність - суспільство - людство.

Функції і принципи в теорії соціально-культурної діяльності знаходяться постійно взаємопов'язаними, тобто в стані розвитку. У кожному історичному етапі це необхідна умова розвитку функцій і принципів реалізується в актах підготовки і проведення соціально-культурних програм і постійної предметної діяльності в колективах художньої самодіяльності, клубах за інтересами і аматорських об'єднаннях.

В історичному контексті єдність функцій і принципів, побудованих на загальносистемному принципі спадкоємності, стає базовою передумовою розвитку теорії соціально-культурної діяльності [9, с. 147].

Базисною схемою узгодження функцій і принципів є діяльність.

Провідним принципом, на наш погляд, стає принцип суспільно-цінної цільової спрямованості соціально-культурної діяльності. Цей принцип вимагає спрямувати всю виховну діяльність на готовність населення до участі в устрої суспільства, впровадження в його життя демократичних засад.

Цілеспрямованість в змісті і організації соціально-культурної діяльності дозволяє визначити потреби, мотивацію, психологічні устремління, запити, дозвільні переваги. І вже на цій основі усвідомити всю систему поглядів на світ в цілому, на ставлення людини до суспільства, природі, самому собі.

Важливим принципом соціально-культурної діяльності є її цілісність у підході до всіх процесів взаємодії різних видів, форм, методів, засобів діяльності. Цілісність самої соціально-культурної діяльності полягає в природних зв'язках інтелектуальної, практичної та емоційної складовими з суспільними потребами, суспільно значущими мотивами поведінки, оточуючими людьми. Все різноманіття зв'язків установ соціально-культурного типу дозволяє їм в своїх програмах і в репертуарі творчих

колективів формувати в свідомості особистості єдину картину світу. Принцип цілісності в соціально-культурній діяльності виражає об'єктивний зв'язок розвитку, виховання, формування і життя.

Наступний принцип називається гармонією інтелектуально-емоційного, емоційно-вольового і дієво-практичного в діяльності установ соціально-культурного типу, який передбачає одночасно формування кожної особистості відповідно до суспільних потреб і вимог.

Принцип гармонії в соціально-культурній діяльності полягає в тому, щоб забезпечити можливість прояву сутнісних сил всіх людей, що мають відношення до установ соціально-культурного типу. Цілісне прояв всіх сутнісних сил особистості в гармонії надає їй впевненість в тому, що самосвідомість, що включає в себе ціннісні орієнтації, може стимулювати суперечливі впливу.

Принцип соціально-культурної діяльності розвитку самодіяльних засад в житті суспільства вимагає цілеспрямованого педагогічного процесу, в якому виражається ставлення до суспільного життя, педагогічного регулювання, підтримки корисних починань всіх суб'єктів установ соціально-культурного типу, заохочення їх корисної ініціативи, розвитку самостійності і творчості в усьому. Самодіяльність і ініціатива є не тільки засобом організації діяльності всіх структур установи, а й забезпечують успіх педагогічній спільноті [7, с. 158].

Принцип естетизації соціально-культурної діяльності дозволяє розвинути у всіх учасників будь-якого процесу високий художньо-естетичний смак, дізнатися на практиці справжню красу її ідеалів, показати естетичну картину людських відносин. Художньо-естетичний цикл вводить учасників художньої самодіяльності в чарівний світ мистецтва, що дозволяє проникнути в таїнства краси людського тіла, таїнства збереження і розвитку краси. Сьогодні важливо затвердити красу будь-якої праці, ділових відносин пізнання, взаємодопомоги, спільної діяльності.

В установах соціально-культурного типу задатки, закладені в особистості природою, можуть бути розвинені, перетворені і перетворені в найрізноманітніші здібності, що дозволяють ефективно розвивати інтелектуальні, емоційні, фізичні сили особистості [8, с. 123].

Звідси випливає принцип провідної ролі соціально-культурної діяльності в розвитку сутнісних сил і обдарувань. Цей принцип вимагає від педагога постійної уваги до загального розвитку особистості, а потім його схильностей і обдарувань, принцип поєднання різних видів діяльності - пізнавальної та рекреаційної - для активізації та інтелектуально-вольових сил з спонуканням інтересу до справи. Становлення соціально значущої особистості проходить тільки в умовах подолання зовнішніх і внутрішніх перешкод. Цьому сприяє ряд факторів: педагогічна підтримка; педагогічний супровід; вольовий настрій; внутрішня поєднана система ціннісних орієнтацій.

Принцип поєднання захоплення і залучення новизною справи, а також розвиток внутрішнього прагнення до радості подолання і самоствердження дозволяє подолати стійку систему протиріч, що зустрічаються в кожній життєвій ситуації.

Принцип обліку індивідуальних і вікових особливостей в соціально-культурній діяльності є основоположним. В установах соціально-культурного типу в усіх колективах художньої самодіяльності, клубах за інтересами та аматорських об'єднаннях учасниками є представники різного віку та обох статей. Тому тут працюють педагоги-ентузіасти, які володіють цілісною індивідуальною культурою, покликані допомогти любителям художньої творчості осмислити своє місце в суспільстві і самоствердитися в своїй індивідуальності. Саме облік вікових та індивідуальних особливостей забезпечує одночасне становлення особистості індивідуальності з якостями одиничного, унікального, властивого людині.

Наступний принцип послідовності і систематичності в соціально-

культурній діяльності обумовлений впливом структурно-системного підходу в науці. Відповідно до цього передбачається матеріал, зібраний для підготовки і проведення соціально-культурних програм технологічно, представити в сценарії і режисерському задумі в чіткій структурі кожного епізоду. Системність і послідовність необхідні і в предметній діяльності: на заняттях в колективах художньої самодіяльності, клубах за інтересами і аматорських об'єднаннях.

Значення принципу доступності в соціально-культурній діяльності велике і обумовлено характером аматорської діяльності. Якщо це не буде враховуватися в повсякденній діяльності, то буде відтік людей з установ соціально-культурного типу. Значить, треба індивідуально, просто і зрозуміло, з великою повагою будувати свої заняття, здійснювати підбір змісту навчання і виховання.

Висновки. Таким чином виходячи з усього вищесказаного очевидно, що настав час для серйозного перегляду існуючих підходів до формування соціально-культурної політики. У зв'язку з цим на передній план виходить проблема розробки її нових механізмів на всіх рівнях, що вимагає глибокого і всебічного аналізу безлічі факторів, що відображають соціально-культурний потенціал регіону, пріоритетні напрямки соціально-культурної діяльності.

Визначено, що соціально-культурна діяльність державного рівня повинна бути: невід'ємною частиною всіх без винятку напрямів державної політики в цілому, відображаючи її духовно-ціннісний і морально-нормативний аспекти; найважливішою складовою державної політики, яка в сучасних умовах може бути лише комплексною; утворювати власне соціально-культурну політику (у вузькому сенсі) як особливий напрям державної і суспільної діяльності зі стимулювання духовно-ціннісних і соціально-нормативних проявів особистості.

Сьогодні для розгляду функцій теорії соціально-культурної діяльності

необхідні нові дослідження. Системоутворюючий характер функцій соціально-культурної діяльності дозволяє розглядати їх як цілісну систему, де кожен структурний компонент має свою специфіку, незважаючи на спільність цілей.

Функції соціально-культурної діяльності несуть в собі сутнісну властивість, де елементи можуть лише замикати системність. Системність соціально-культурної діяльності – це наука, теорія, технологія, практика і освітній комплекс. Системність функцій соціально-культурної діяльності з позицій теорії здатна забезпечити цілісність теорії і суспільної практики.

Всі проаналізовані вище принципи як найважливіші структурні компоненти теорії соціально-культурної діяльності спираються на фундаментальну теорію психології і педагогіки, що полягає у визнанні динаміки міжфункціональних зв'язків свідомості. Ця теорія становить сутнісну основу структури особистості.

Таким чином, принципи соціально-культурної діяльності є закономірностями, що відображають реальні залежності і зв'язки між педагогічними явищами, що є фундаментом подальшого розвитку теорії. Оскільки принципи соціально-культурної діяльності знаходяться в динаміці як відображення розвитку життя, зміна характеру суспільних відносин, досягнення науки і педагогічної практики, то і принципи відповідним чином будуть слідувати цьому процесу.

Література

1. Бабицька С. Сутність і специфіка сучасної державної культурної політики. *Публічне урядування*. 2019. №4 (19). С. 15-25. doi: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-4\(19\)-15-25](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-4(19)-15-25).
2. Борисенко Д. В. Державна політика у сфері культури: її сутність та особливості реалізації. *Теорія та практика державного управління*. 2017. Вип. 4. С. 123-131.

3. Копієвська О.Р. Культурна функція держави в контексті національного державотворення: монографія. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2010. 272 с.
4. Петрова І. В., Солоха Д. В., Ткач М. М., Олійник О. О. Культурно-дозвілєва діяльність у сучасному світі: кол. монографія // М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Ліра-К, 2017. 328 с.
5. Кучин С. П. Теоретичні аспекти розвитку соціально-культурної сфери як об'єкта впливу механізмів державного управління. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2017. №1 (57). С. 56-60.
6. Приступ О. Ф. Державна політика щодо культурного розвитку регіонів: аналіз дисертаційних досліджень. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2016. Вип. 2. С. 249-255.
7. Рудакевич О. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 352 с.
8. Сарақун Л. Культурна політика сучасної України : монографія. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2016. 206 с.
9. Соціокультурний розвиток регіонального соціуму в контексті національної безпеки: міждисциплінарний вимір : колективна монографія / за заг. ред. І. А. Мейжис, Л. А. Ляпіна. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 312 с.

References

1. Babytska, S. (2019). *Sutnist i spetsyfika suchasnoi derzhavnoi kulturnoi polityky*. [The essence and specifics of modern state cultural policy]. *Publichne uriaduvannia*. – Public administration, 4 (19), 15-25. [in Ukrainian].
2. Borysenko, D. V. (2017). *Derzhavna polityka u sferi kultury: yii sutnist ta osoblyvosti realizatsii*. [State policy in the field of culture: its essence and implementation features]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. – Theory

- and practice of public administration, 4, 123-131. [in Ukrainian].
3. Kopiiivska, O.R. (2010). *Kulturna funktsiia derzhavy v konteksti natsionalnoho derzhavotvorennia*. [Cultural function of the state in the context of national state formation]. Kyiv : Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. [in Ukrainian].
 4. Petrova, I.V., Solokha, D.V., Tkach, M.M., Oliinyk, O.O. (2017). *Kulturno-dozvillieva diialnist u suchasnomu sviti*. [Cultural and leisure activities in the modern world]. Kyiv : Lira-K. [in Ukrainian].
 5. Kuchyn, S. P. (2017). *Teoretychni aspekty rozvytku sotsialno-kulturnoi sfery yak obiekta vplyvu mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia*. [Theoretical aspects of the development of the social and cultural sphere as an object of influence of state management mechanisms]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia. – State and regions. Series: Public administration*, 1 (57), 56-60. [in Ukrainian].
 6. Prytup, O. F. (2016). *Derzhavna polityka shchodo kulturnoho rozvytku rehioniv: analiz dysertatsiinykh doslidzhen*. [State policy on cultural development of regions: analysis of dissertation studies.]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia. – Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine. Series: Public administration*, 2, 249-255. [in Ukrainian].
 7. Rudakevych, O. (2013). *Politychna kultura natsionalnykh spilnot: teoriia ta metodolohiia doslidzhennia*. [Political culture of national communities: theory and research methodology]. Ternopil : TNEU. [in Ukrainian].
 8. Sarakun, L. (2016). *Kulturna polityka suchasnoi Ukrainy*. [Cultural policy of modern Ukraine]. Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M.M. [in Ukrainian].
 9. Meizhys, I. A., Liapina, L.A. (2018). *Sotsiokulturnyi rozvytok rehionalnoho sotsiumu v konteksti natsionalnoi bezpeky: mizhdystsyplinarnyi vymir*. [Socio-cultural development of regional society in the context of national security: interdisciplinary dimension]. Mykolaiv : Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly. [in Ukrainian].